

Bloembollen in border

‘Eigenlijk kan ik alle soorten krijgen die ik wil. En zo niet, dan kies ik andere’

Bloembollensector verduurzaamt, maar er valt ook veel winst te behalen

‘Markt biologische planten is nog niet volwassen’, kopten we een jaar geleden in zustervakblad Boom in Business. In het geval van bloembollen lijkt daar verandering in te komen, zij het stukje bij beetje. De afgelopen jaren steeg het aantal biologische telers. Combineer dat met de eerste Milieukeur-telers, en met een beetje inspanning kun je stappen zetten in duurzaam inkopen.

Auteur: Kelly Kuenen

Door het relatief intensieve gebruik van gewasbeschermingsmiddelen staat de bloembollenteelt van oudsher te boek als vrij milieubelastend. In de jaren negentig werd proefmatig gestart met het biologisch telen van bloembollen; later kwam daar het keurmerk MPS bij. Een echte toename van duurzame bollen leek getemperd te worden door een kip-eiverhaal over vraag en aanbod. Telers zijn terughoudend met biologisch telen als er onvol-

doende of een te wisselende vraag is; afnemers vinden op hun beurt te weinig aanbod, waardoor ze uitwijken naar ‘gewone’ bollen, en vice versa.

Gemeente Meierijstad

Dat merkte ook Meierijstad. De gemeente komt aan haar bloembollen door een zogenaamde directievering, wat betekent dat ze deze zelf inkoop, los van andere aanbestedingen. ‘In 2008

zijn we als gemeente Schijndel gestart met meer duurzaam inkopen van plantmateriaal. Het streven was om stapsgewijs naar 80-90% duurzaam inkopen te gaan. De enige uitzondering op dit beleid vormden bloembollen, waarvoor nog geen eisen lagen bij aanbestedingscentrum PIANOo, vertelt Ellen Prosée. Zij is medewerker ontwikkeling en voorbereiding bij de gemeente Meierijstad (destijds Schijndel; de gemeente Meierijstad is een

10 min. leestijd

ACHTERGROND

'Vlinder op door Huiberts' gekweekte Allium'.

fusie van de voormalige gemeenten Veghel, Sint-Oedenrode en Schijndel).

In eerste instantie werden bollen aangeschaft met Skal, het keurmerk voor biologische herkomst. Maar het aanbod daarvan bleef achter en dus werden er nog relatief veel 'gewone' bollen gebruikt. 'Vijf à zes jaar geleden plaatsten we een teeltopdracht voor biologische bloembollen om een entree weg mee aan te planten', weet Prosée zich te herinneren. 'Omdat we het op tijd aangeven, konden we ze gemakkelijk krijgen. Maar vaak is de praktijk weerbarstig. De vraag van gemeentes en provincies wisselt. Dat maakt het voor telers lastig hierop in te springen.'

Ontwikkeling Milieukeur

'Op een studiedag, zo'n vier à vijf jaar geleden, raakten we bij JUB Holland in gesprek met een van de kwekers over dit onderwerp, waarbij we aangaven duurzaam te willen inkopen. Hij vertelde ook een duurzaam oogmerk te hebben. Maar dat was niet het officiële keurmerk dat je als overheidsinstantie volgens PIANOo moest hebben.'

Het balletje ging hiermee wel rollen wat betreft een nieuw keurmerk en er werd een werkgroep ingesteld, bestaande uit onder meer JUB Holland, KAVB, Greenpeace en afnemers. In 2014 werden de duurzaamheidscriteria uitgewerkt in een certificatieschema. Vorig jaar werden bollen van Milieukeur opgenomen in de 'Milieucriteria voor het maatschappelijk verantwoord inkopen van Groenvoorzieningen' van PIANOo. In juli 2016 werden de eerste certificaten Milieukeur Bloembollen uitgereikt aan de telers Simon Pennings (W.A.M. Pennings), Rudolph Uittenbogaard (Jac. Uittenbogaard & Zonen BV, ook wel JUB Holland) en Jan Vink (Q.J. Vink & Zn.).

Aandeel biologische telers

Terug naar de biologische bollen. Volgens brancheorganisatie Bionext zit de biologische sector in de lift. De vraag naar biologische producten stijgt en in 2016 zijn, sectoroverstijgend, 258 nieuwe bedrijven een omschakeling naar biologische teelt gestart. Exacte cijfers over het areaal biologische bloembollen heeft Bionext niet, maar volgens schattingen omvat de biologische bollenteelt nu zo'n 45 hectare, tegenover 25.000 hectare voor de totale teelt.

'De vraag naar biologische bollen neemt duidelijk toe. Dat komt onder meer door het nieuws rond neonicotinoïden, waardoor de vraag naar bijvriendelijke bollen stijgt', vertelt Maaïke Raaijmakers, projectleider Kennis & Innovatie bij Bionext. 'Voor het eerst sinds jaren zit er weer een grote bollenteler in het omschakelingsproces naar biologisch telen. Daarnaast hebben wij contact met een aantal telers die een deel van hun teelt willen omschakelen of overwegen dit te doen. Er zit dus beweging in.'

Animo voor overstap

Deze cijfers over het aantal 'biotelers' zeggen niet per se iets over het animo onder ondernemers om over te stappen naar biologisch telen, al zou je bij een stijgende vraag ook een stijging in aanbod verwachten. Volgens André Hoogendijk, adjunct-directeur van de KAVB, groeit de vraag vanuit de markt naar biologische producten en is er interesse bij telers, maar staan de kosten omschakeling in de weg. 'Land omschakelen van gangbaar naar biologisch kost twee jaar', vertelt Hoogendijk. 'In die periode heeft de teler een flink lagere oogst, zonder meerprijs voor de bollen.'

Omschakeling

De oorzaak is dat bloembollen een kapitaalintensief gewas zijn en dat biologisch telen toch een flink lagere opbrengst tot gevolg heeft, stelt Hoogendijk. 'De financiële gevolgen zijn daardoor groter dan bij een goedkoop gewas als bijvoorbeeld wortels. Daarnaast is de kennis over biologische teelt moeilijk te ontsluiten en toe te passen. De kleine groep biotelers is op zichzelf aange-

wezen, want subsidies en andere ondersteuning van de overheid zijn niet beschikbaar. Een andere uitdaging is het vinden van goede verkoopconcepten. Bij voeding gaat het om 'gezond' en 'lekker', maar bij bloemen en planten moet men een andere ingang vinden om consumenten te bereiken. Daar wordt nog onvoldoende aan innovatie gedaan door telers, handel en retail.'

Vraag naar biobollen

Het bedrijf Lubbe Lisse, gespecialiseerd in bloembollen en vaste planten, levert vooral bloembollen aan de overheid en heeft ook biobollen in het assortiment. Directeur Ronald Lubbe beaamt dat de vraag naar duurzame bloembollen is toegenomen. 'Diverse overheidsinstellingen zijn bewust met het milieu bezig. Door raadsbesluiten krijgen gemeenten de opdracht te vragen naar duurzame bolgewassen. Omdat gemeenten streven naar een duurzame openbare ruimte, willen ze ook steeds vaker biologische bloembollen afnemen.'

Lubbe stelt nog goed aan de vraag naar deze biologische bollen te kunnen voldoen, zolang klanten ze maar op tijd bestellen. 'Het is een kwestie van vraag en aanbod dus wie het eerst komt, die het eerst maalt. Het tijdstip van het verzoek is dus van belang, maar wij raken ze wel kwijt.'

Ervaring van de teler

Tijd voor een belletje naar John Huiberts, eigenaar van Huiberts Biologische Bloembollen, waar zo'n 35 hectare bollen worden geteeld. Het bedrijf zit in een omschakeling naar biologisch telen en heeft al

een Skal-keurmerk. Uiteindelijk moet alles biologisch worden. En dat proces is inderdaad lastig, beaamt Huiberts. 'Je doet toch de nodige investeringen. Het is bijna alsof je een bedrijf verkoopt en een nieuw bedrijf start. Je kunt later ook niet zeggen: we gaan als hobby door. Het maakt niet uit of je 100 of 1000 vierkante meter biologisch kweekt; het is evenveel werk. Bovendien willen we uitgaan van de grond; die moet op orde zijn, maar dat kost wel geduld en tijd.' En, stelt Huiberts, met overstappen raak je ook mensen kwijt, omdat er mensen zijn die in het vertrouwde blijven. 'Over gangbare teelt wordt veel gesproken; het is bekender. Bioteelt is nieuw en mensen moeten eraan wennen.'

'Er is interesse bij ondernemers om biologisch te telen, maar de kosten staan omschakeling in de weg'

John en Johanna Huiberts

ACHTERGROND

als het puntje bij het paaltje komt.' Toch is het onder de streep niet duur, als je het doorrekent naar milieuschade, stelt Huiberts. 'Het is toch vreemd dat er problemen zijn met residu, dat er partijen zoals wij zijn die met een certificaat voor bioteelt werken, maar dat de marktpartijen toch niet zeggen: nu gaan we ervoor.'

Als een afnemer ervoor kiest om biologische bollen te gebruiken, kan hij niet alles krijgen wat hij wil. Maar als het uitgangspunt is een fleurig, insectvriendelijk straatbeeld te creëren, dan kan een tekort aan diversiteit geen argument zijn om niet voor bio te kiezen. Een blik op de site van Huiberts, bijvoorbeeld, toont dat het assortiment inderdaad breed is, met publiekslievelingen als narcis, krokus, (druif)hyacint en tulp en bijzondere soorten zoals de kievitsbloem, elk met meerdere variëteiten. 'Ik zou het normaal vinden als gemeenten duurzaam inkopen, al is het maar voor een deel. Ja, het assortiment is iets kleiner. Maar we hebben meer dan genoeg aanbod, misschien wel te veel. Laatst kwam me ter ore dat een partij geen biobollen had gebruikt omdat ze uitverkocht waren. Dat vind ik een slecht argument; hier hebben we meer dan genoeg in voorraad.'

Maar, relativeert Huiberts, het bedrijf is hier uit volle overtuiging aan begonnen. De liefde van Huiberts voor de nieuw inslagen weg klinkt ook tijdens het gesprek door: 'Het is zo leuk om te doen en om te zien dat het wél lukt en de kwaliteit goed is. Daar krijg je echt een kick van!'

Raaijmakers vertelt dat er ook een tweede manier is om over te stappen of kennis te maken met biotelen: 'Telers die zich afvragen of biologisch iets

Bloeiende akkerranden bij Huiberts' bedrijf

Omschakeling gaat gepaard met een aantal jaren waarin het inkomen te laag is. Het is dus van belang dat er een financiële buffer in het bedrijf is, anders is het niet mogelijk om te schakelen. 'Op de vraag of het raadzaam is om te schakelen, is mijn mening dat het omschakelen misschien risicovol lijkt, maar bij het oude blijven een groter risico is. De markt en regelgeving zal in de toekomst veranderingen afdwingen.'

Het animo voor biobollen neemt toe, merkt Huiberts, al mag het wel wat sneller. 'Ik heb het idee dat iedereen het prachtig vindt. Maar als het op betalen aankomt, wordt het moeilijk. Zelfs gemeenten zeggen vaak dat ze het te duur vinden

'Biologisch kweken is extra spannend. Maar het is leuk om te zien dat het lukt en dat de kwaliteit goed is.

Daar krijg je echt een kick van'

André Hoogendijk

Ellen Prosée

Wim Uljee

voor hen is, adviseer ik om samen te werken met een biologisch akkerbouwbedrijf of veehouderij. Die agrariërs hebben al biologische grond, maar geen kennis van de bollenteelt. Andersom kan de bollenteler van een biologische boer leren wat biologisch telen inhoudt. Bollen kunnen op een veehouderij geteeld worden in afwisseling met bijvoorbeeld gras; een goede manier om zonder al te veel financiële risico's biologisch telen uit te proberen.'

'Een harde eis voor de bolbloemen zal zijn het gebruik van Milieukeur-bloembollen, zodat er ook extra animo ontstaat voor het certificeren van bollen'

Aandeel Milieukeur

Dan de bollen met Milieukeur. In 2015, het jaar waarin Milieukeur voor bloembollen het licht zag, gaf de Stichting Milieukeur (SMK) aan in 2016 een areaal van 150 hectare Milieukeur-bloembollen te verwachten. 'Op dit moment zitten we op een areaal van 240 hectare, met drie bloembollentelers die

het keurmerk voeren', laat Wim Uljee van SMK de redactie weten. Deze partijen zijn de gecertificeerden van het eerste uur, en daarnaast is er handelaar G. Lubbe & Zoon BV (Lubbe Lisse). Uljee: 'We verwachten dat het aandeel Milieukeur de komende jaren zal toenemen. Dat komt mede doordat we met een nieuw Milieukeur-certificatieschema voor de broei van bollen bezig zijn, dat in september wordt gepubliceerd. Het gaat dan om bollen die nog voor het bloeiseizoen in kassen worden voorgetrokken (in bloei gebracht, red.) voor de verkoop van bloemen. Er is veel vraag vanuit de retail naar duurzame bollen en bloembollen.'

Ervaring van de telers

JUB Holland heeft een eigen teelt van 35 hectare en levert veel aan hoveniers en gemeentes. Het bedrijf heeft Milieukeur, maar handelt ook in 'gewone' bollen en biobollen zoals 'Natural Bulbs', die weer van kwekers als Huiberts afkomstig zijn. Ook werkt het samen met de Nederlandse Bijenhoudersvereniging en levert het bijvriendelijke mengsels, die geen middelen bevatten die schadelijk zijn voor de fauna. Directeur Robbert Uittenbogaard: 'Wij kunnen op die manier een combinatie van bollen leveren. Qua teelt zijn biobollen arbeidsintensiever en meer risicovol, wat ze iets duurder maakt. Niet iedere gemeente heeft dat ervoor over. Maar er zijn ook gemeentes die zich hebben voorgenomen alleen bio te gebruiken.'

Aan de zijde van de afnemer merkt het bedrijf een stijging van de vraag naar zowel Milieukeur als biobollen. 'Aan de productiekant gaat dat moeizaam.

Er is veel druk vanuit de retail en de institutionele markt. Die druk komt in eerste instantie bij de handel terecht, maar via hen komt het terecht in de kwekerij. Het duurt even voordat hier doordringt dat er sprake is van een groeiende vraag; dat proces gaat langzaam.' Aan de vraag kan wel worden beantwoord, stelt Uittenbogaard. Niet alle soorten zijn in een duurzame variant leverbaar, maar het aanbod zal stijgen naarmate meer kwekers instappen. Op dit moment zet JUB Holland zich in om Milieukeur ook bij andere telers te promoten.

Retail en consument

Hoogendijk: 'Wij zetten vanaf 2014 in op een meer internationale naam en de aanpak van Milieukeur, omdat onze bollen en bloemen een belangrijk exportproduct zijn. Onlangs is dat gerealiseerd met de lancering van PlanetProof, de nieuwe internationale naam van Milieukeur. Wij hebben inmiddels een Milieukeurschema voor bloembollen en werken nu aan een schema voor bolbloemen, o.a. tulp en lelie. Vanaf dit najaar kun je niet alleen zakjes bloembollen certificeren (of bloembollen voor landscaping), maar ook bossen bolbloemen. Met name de tulp is belangrijk voor de retail, met de eis van Jumbo dat vanaf 2019 minstens 50% van de sierteelt moet bestaan uit Bio, Milieukeur of Fairtrade. Wij willen daar als sector met onze tulpen op inspelen. Een harde eis voor de bolbloemen zal het gebruik van Milieukeur-bloembollen zijn, zodat er ook extra animo ontstaat voor het certificeren van bollen. We verwachten dat er na Jumbo nog meer retailers zullen volgen met deze vraag.'

WANNEER KRIJGEN BOLLEN HET KEURMERK MILIEUKEUR OF PLANETPROOF?

Bij de term 'biologisch' hebben de meeste mensen wel een beeld van de vereisten, en bollen met Skal-keurmerk zijn op natuurlijke wijze gekweekt. Dat heeft betrekking op gewasbescherming, maar bijvoorbeeld ook op de bodem. Maar hoe zit dat met Milieukeur?

Bloembollen met Milieukeur moeten aan vooraf vastgestelde criteria voldoen. Deze zijn vastgelegd in een certificatieschema. De eisen hebben betrekking op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, maar ook op thema's als energie- en waterhuishouding, bemesting en arbeidsomstandigheden.

Er zijn zowel keuzemaatregelen als verplichte maatregelen. Onder deze laatste vallen bijvoorbeeld het opstellen van een bemestingsplan, het behalen van een bepaalde driftreductie en een verbod op het gebruik van middelen op basis van neonicotinoiden.

Akker in bloei bij JUB Holland.

Er zijn twee argumenten voor de ontwikkeling van de nieuwe naam, vertelt Uljee. 'Eenzijds wordt tegemoetgekomen aan de behoefte Milieukeur-producten beter te vermarkten in het buitenland. Zo'n 80% van het aanbod van kwekers van boomkwekerijproducten, van de glastuinbouw en van de bloembollenteelt gaat naar het buitenland. Daar is de term "Milieukeur" niet geschikt; mensen kunnen het niet uitspreken en begrijpen het niet. Anderzijds werd er, met name vanuit de AGF-sector, kritiek geuit op het Milieukeur-logo.' Beide namen – Milieukeur en PlanetProof – blijven voorlopig naast elkaar bestaan. De eisen van het certificatieschema van PlanetProof zijn volledig gelijk aan die van Milieukeur, maar het PlanetProof-keurmerk moet apart worden aangevraagd.

Flexibiliteit gewenst

En de gemeente Meierijstad? Die koopt zo veel mogelijk biologisch in. Dat wordt aangevuld met bollen met Milieukeur. Prosée: 'Eigenlijk kan ik alles krijgen wat ik hebben wil. Natuurlijk, er zijn altijd bollen die moeilijker te kweken zijn. Maar dan kies ik gewoon een andere soort. Duurzaam inkopen vraagt om wat flexibiliteit, maar dat is helemaal niet erg. Je plant immers ook niet grote aantallen

lindebomen in de stad.'

Over het gebruik van bio- en Milieukeur-bollen vertelt Prosée: 'We hebben veel minder inboet; zelfs de jongens buiten zeggen dat al jaren. En als je slecht plantmateriaal inkoopt, krijg je het van hen echt wel te horen. De bollen zijn minder vatbaar voor ziektes en kou. Waarschijnlijk komt dat doordat ze minder snel opgekweekt worden. Ze worden niet zo "opgepompt" en raken sneller afgehard. En of een bloem nu 2,5 of 3 centimeter

uitgroeit, dat merkt niemand.'

Meer samenwerken

Volgens Raaijmakers kan er door samenwerking meer winst behaald worden in de keten. De markt is volgens haar nog te versnipperd waardoor vraag en aanbod elkaar niet vinden. 'In zekere zin moet de markt nog opgevoed worden. Zeker zolang het aanbod biologische bollen klein is, is het van belang dat afnemers de bollen op tijd bestellen zodat telers de gewenste soorten aan kunnen planten. Als je als marktpartij nu je bollen bestelt, dan heb je ze volgende week nog niet in huis. Dat geldt ook voor gemeenten. Enkele gemeenten hebben in een motie vastgelegd alleen nog biologische bollen te willen inkopen. Maar dit werkt alleen als er ook extra budget voor wordt gereserveerd en als ze de bollen op tijd bestellen. Het maken van afspraken, waarbij je vastlegt hoeveel bollen er worden afgenomen, is voor beide partijen fijner.'

Meierijstad kijkt inmiddels naar de mogelijkheden voor een raamcontract voor leveranciers, een constructie waarbij het mes aan twee zijden snijdt: de teler weet wat hij kan verwachten en de gemeente is verzekerd van goed materiaal. Prosée lijkt overigens niet erg onder de indruk van het standaard duurzaam inkopen. 'Volgens mij zijn er al meerdere partijen die zo werken. De overheid wil het en het is niet eens zo moeilijk, dus waarom niet?'

Be social

Scan of ga naar:

www.Stad+Groen.nl/artikel.asp?id=41-6842

